

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marii Mercatoris S. Augustino Æqualis Opera Quaecumque Extant

[Complectens Ea Quæ Ad Hæresim Nestorianam Spectant]

Marius <Mercator>

Parisiis, 1673

Dissertatio Marii Mercatoris, seu Appendix Ad Contradictionem XII.
Anathematismi Nestoriani, Quæ refutatio secundi sermonis, &
posteriorum duorum, ac secundi anathematismi retractatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14215

&c. Id est: Siquis dixerit eum, qui vnus est Dominus JESUS CHRISTUS, glorificatum esse a Spiritu, tanquam aliena sibi virtute, & ipsius (Spiritus) propria vteretur, & ab ipso (Spiritu) acceperit, &c. Legit vero Mercator

ET SUBJUNGIT, &c.] Procul dubio hæc omnia, quamvis sint in editionibus vulgaris, delenda fuerunt: nec enim pertinent ad contradictionem anathematismi catholici, nec eodem modo concepta sunt, quo priora, imo nec subjunctam habent solemnem formulam, anathema sit; nec tandem eorum vllam facit

mentionem catholicus contradictor.

QUOD DE CARNE NATUM EST, &c.] Habentur illæ voces, vt & reliquæ, sermone primo.

HOMINEM PORTANTEM DEUM, &c.] vox illa vbique passim a Cyrillo exagitur, tanquam veneni plenissima. Vide dissertationem de hæresi Nestoriana, vbi explicantur voces, quæ cum catholico sensu acceptæ sint a Patribus superioris ævi, rejici debuerint a defensoribus fidei catholicæ aduersus Nestorium, propterea quod eas in prauum sensum detorqueret.

DISSERTATIO MARIÏ MERCATORIS,

seu

APPENDIX AD CONTRADICTIONEM XII. ANATHEMATISMI NESTORIANI,

Quæ refutatio secundi sermonis, & posteriorum duorum, ac secundi anathematismi retractatio.

I. Perstringitur id quod est in sermone postremo num. 4. sed paulo scrupulosius.

PORRO autem illud ejus, quod in superiore sermone vel tractatu legitur, qui est circa finem quaternionis ad locum, vbi signum asteriscorum est, indiscussum remanere non debet, vbi magni ludibrii sensus inauditos inferre molitur. Vult enim quod Christus a Mattheo neutra naturæ esse prædicatus sit. Quod si ita est, quod absit: ergo nullius erit, nisi forte, quod ejus capitis periculo dictum sit, belluina.

II. Fons erroris, quod Christus duplex pronuntietur.

Hanc autem illi cum impietate vecordiam vltimam parit prauus sensus ejus, quo duplicem Christum pronuntiat, velut hominem & Deum a se natura diuisos, cautissimus quasi & rationis liquidæ disputator: & non videt alterum hæreticum vaniore cautela occurrentem sibi, qui ei Christum apud se fabricatum triplicem ingerat, ex anima scilicet, & corpore, & Deo.

III. Qui obiter reficitur instantia errantis Apollinaris.

Quid si ei Apollinaris quoque in faciem veniat, quemlibet communem hominem *ἁνθρωποειδῆς*, ex anima, & corpore, & mente definit; aliud mentem esse volens, seu rationem, aliud animam diuersæ scilicet naturæ, diuersæque substantiæ: qui quamvis in Christo mentem, seu ra-

tionem non fuisse, sed animam sine mente; pro ea autem Domini Verbum, quod officium mentis impleret, cum impietate deliret. Tamen siquid ille prevaluisset, quod absit, vt homo communis, vt diximus, triplex esse crederetur. Nonne hic insanissimus magister quadruplicem nobis intulerat Christum, ex anima, corpore, mente, & Deo?

IV. Validus vrgetur exemplo communis hominis.

His igitur deliramentis omissis, Christum nos, Deum ab æterno Verbum, apud Patrem carnem factum, id est, hominem factum confitemur, ex anima rationali & corpore, manente in eo incommutabili atque inconvertibili, cum Patre & Spiritu sancto, diuina natura, vnum totum indiuisum a sua carne & anima, vt diximus, rationali, non duplicem dicendum, non triplicem, quia nec homo communis vnus ex anima rationali & corpore duplex, aut triplex vnquam dici potuit, sed in singularitate status sui vnus & vna substantia: ita & illa ineffabilis diuina Filii Dei maiestas in sua persona & substantia vna est, cum assumpta anima sua compote mentis suæ sive rationis, & solido ac perfecto corpore suo, nihil harum ab istis vanissimis & impiissimis dupli, vel tripli appellationum admittens, propter

vnitatem, vel singularitatem, in qua & hominem suscipere & gerere placuit, ex seque Deo & illo facere vnum Dominum JESUM CHRISTUM, cum Patre & Spiritu sancto, in Trinitate vnum Deum manentem in secula. De quo Joannes Apostolus in epistola sua prima, ita ait: *Quod fuit ab initio, quod audivimus, & vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostre palpaverunt de Verbo vite, & vita manifesta est, & vidimus, & testamur, & annuntiamus vobis vitam aeternam, quae erat apud Patrem, & apparuit nobis; quod vidimus & audivimus, annuntiamus vobis, ut & vos societatem habeatis nobiscum, & societas nostra sit cum Patre, & cum Filio eius JESU CHRISTO.*

Et testimonio Joannis Apostoli. 1. Joan. 1. v. 1.

V. Arguitur locus Nestorii ex sermone III.

Quid etiam in secundo folio quaternionis noni codicis hujus, (vbi hoc signum est) ab illo dictum contineatur, cautus & prudens lector attendat. Cum enim mirae fatuitatis & dementiae hic homo sit, impietatis autem absurdissimae, mirandum est, hunc ita recordem sequaces vel auditores sensus alicujus homines habere potuisse. Ne igitur sanctam Mariam virginem *Θεοτόκος* confiteatur, quid vanus dicat, sollicite videamus: *Nusquam, inquit, Nicenum concilium ausum est dicere, quia Verbum Deus natus est ex Maria virgine; ait enim: Credimus & in vnum Dominum JESUM CHRISTUM. Attendite, quia prius naturarum conjunctionem demonstrat, non dixerunt in vnum Deum Verbum, sed acceperunt nomen, quod significat utrumque, &c.*

VI. Et refellitur ex ipso Niceno symbolo dicente Christum Dominum.

Cum itaque JESUS CHRISTUS non sit huic ipsi (concilio) aliud, nisi Dominus, qui Dominus Dei Verbum, Deique Filius sine dubio est, quique cum assumpto suo corpore, & anima rationali integer homo factus, in illius sanctae feminae vtero figuratus, atque procreatus, procedensque jam totus Deus atque homo, totum & totum inseparabiliter vnum atque vnus est. Hic ipse magister insanus, vnde JESUM CHRISTUM saltem Dominum dicit, si ei Verbum Dei non est? Neque enim vlli dominatio competit, nisi soli Deo. Anne hoc doctor egregius non novit? Si igitur JESUS etiam Deus non est apud illum, ab ipso, & in ipso, & cum ipso conceptu & partu; ut recte genitrix Dei, id est, secundum rectissimam veterum Patrum definitionem *Θεοτόκος* sit, vnde illi saltem Dominus visus est esse?

VII. An Christi nomen sua propria vi significet duas naturas.

Deinde Christi nomen quis ei dixit, vel vbi somniavit, duarum esse nomen significativum naturarum, cum magis hominem hoc nomen apud homines exprimat? intelligendum enim est *θεός & υἱός*,

id est, ab vnctione dici, quasi vnctum, quod Dei naturae non competebat.

Accedit illud ejus inestimabilis fatuitatis, quo dicat, dixisse illud sanctum concilium: *Credimus & in vnum Dominum JESUM CHRISTUM, unigenitum, qui de Deo Patre natus est, consubstantivum, id est, ὁμοούσιος Patri, qui propter nos descendit.* JESUS certe, ut ipse vult, homo est; dicatur quaso, quomodo ei, vel apud eum, Patri Deo consubstantivus est, nisi tanquam Deus ex Patre genitus Deo? Aut iterum quomodo ei Deus non est, qui de Maria est? Si natus ita est, quomodo sentit & pronuntiavit concilium Nicanum, & huic verbo tantum tenus placuit confiteri: *Quid ergo solidum? Quid sanum? Quid integrum apud ipsum est?*

VIII. Nestorii ad Nestora priora.

Accedit etiam aliud impietatis deliramentum, dicentis praetermississe illos Patres pronuntiare, credere se in Deum Verbum Filium vnigenitum; sed dixerunt, inquit, vnum se credere Dominum JESUM CHRISTUM, consubstantivum Patri, Deum de Deo vero, lumen de lumine, per quem omnia facta sunt; tanquam Deus Verbum apud istum Filius non sit, sicut in superiore ejus sermone aperitur declaratur. Quae hujus haec vanitas? Quae dementia? Quod ludibrium potius in tam inconstanti sermone, non minus stulto, quam impio? Ut Verbum Dei, Dei Filius ei non sit; ut JESUS ei sit ex medietate Deus, ex medietate homo, & idem tamen Verbum Dei Filius esse non possit? Modo sit consubstantivus natusque ex Deo Patre, Deus verus de Deo vero, lumen de lumine: postea vero horum nihil proprium naturaliter habens, sed sola nuncupatione alterius particeps divinae dignitatis, tanquam homo natus ex tempore.

IX. Posterior alia.

Claudendae sane christianae aures, cum dicitur, Filii nomen non significare Verbum illud Patris, quod ex ipso, & in ipso est. Ad quod testimonium esto, lector, attentus: *Misit, inquit, Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege; videlicet ut quia natus ex muliere non est Deus, Verbum Filius ei non sit, sed alius, qui potuit nasci partu mulieris.*

X. Nestorius negat Verbum esse Filium ante incarnationem. Gal. 4. v. 4.

Certe superius illi placuerat Patrum sententia, JESUM CHRISTUM Patri Deo consubstantivum esse, Deum de Deo vero, lumen de lumine; & rectissime placuerat: quid illi de Verbo Dei, quod in principio apud Deum erat, & Deus erat, subito iterum visum est, ut Dei Filius non sit? Aut JESUM CHRISTUM, qui consubstantialis Deo Patri est, & Deus verus de Deo vero, & lumen de lumine, sicut

XI. Idipsum tunc ostenditur.

ST. &c.]
mone per-
IM, &c.]
yrillo era-
Vide dis-
vbi expli-
u accepit
lobucinat
is Nesto-
is sanum

S,

M

ac

en-
nod
ate
ct,
xi-
hic
bis
e,

IV.
Validas
cur ex
coment
hominis.

c

1

et optime placuerat, Patres Nicæni definiisse concilii, Deum non esse, ut totus, & totum, vnus & idem & vnum quidquid est, & de illo dicitur, & quo pacto enuntiatur, intelligi debeat, & sentiri. Qui tamen factus est homo, ut Joannes Evangelista fidelissimus & veracissimus testis est, quia *Verbum caro factum est*, & id dubium non est. Non est negandum, quod hic fidei erubescit, *factum esse sub lege*, & in se vniversa suscepisse, quæ tantquam homo factus gerere debuit: sed sic non est negandum, imo totis viribus confitendum, ut manente apud eum deitatis impassibili ex omni parte natura, suscepta ab eo ista esse credantur.

Idem. 1. v. 14.

XII. Arguitur locus Nestorii, quo dicitur Christum esse sui dominum.

Quis autem etiam hoc eius aliud deliramentum æquo animo ferat, quo ait CHRISTUM JESUM suum ipsius dominum esse? Cujus verba sunt ista: *Hoc autem dico*, inquit, *ut noveritis, quam super-excellens, & summa quedam conjunctio existebat, etiam in infante ipso, cum dominica caro conspiceretur; erat enim ipse & infans & infantis dominus.* Quis vnquam sui esse dominus dictus est? Sed hic cum vult & conatur quartam introducere in sancta Trinitate personam, atque substantiam, miræ stoliditatis est, & impietatis maculis inquinatus.

XIII. Refellitur sermo penultimus.

* asteriscorum

Quartum quoque tractatum ejus, qui in isto codice continetur, diligentius, & sollicitius considerandum admonemus, cujus initium istud est: *Dulcem nobis precedens doctor mensuram caritatis apposuit, &c.* Ad cujus loca pervidenda, quæ hic exponere curavimus, signa * labyrinthorum apposita lector inveniet. Ibi namque inter Samosatenum Paulum & Photinum, magistros suos, (purgare se studens, tanquam ab eorum doctrina alienus) differentia quæ sit, molitus ostendere est, atque ita ait: *Paulus quidem in eo, quod dicit Christum hominem solum, & tunc initium habere, ex quo de Virgine natus est, &c.* Quod totum impietatis malum Pauli ab Ebione magis Seoico philosopho tractum est.

XIV. De Ebione hæretico negante divinitatem Christi.

Idem. 1. v. 1.

Hic tempore adhuc Joannis Apostoli intra Asiam extitit, & Christum hominem communem ex Joseph & Maria natum, & cum vitæ merito omne humanum genus prævisse, proque hoc in Dei Filium adoptatum, ausus est prædicare, asserens se Matthæi, Marci & Lucæ Evangelistarum auctoritatem secutum. Quo tempore Joannes Apostolus contra hunc condidit Evangelium, quo præfatus ait, *in principio esse Verbum, & Verbum esse apud Patrem, & Deum esse Verbum.* Post quam præfationem subdescendens, ut ostenderet, quem illi tres Evangelistæ hominem scripserant, esse

etiam Deum, ait: *Quod factum est in illo, vita est.* Et post pauca: *Et Verbum caro factum est.*

XV. Quem secuti Marcellus, Photinus & Bonosus.

Hunc itaque Ebionem philosophum secutus Marcellus Galata est: Photinus quoque, & ultimis temporibus Sardicensis Bonosus, qui a Damaso vrbis Romæ Episcopo prædamnatus est.

XVI. Samosatani error.

Paulus autem Samosatenus, qui fuit Antiochiæ Episcopus temporibus Aureliani principis, verum est quidem, quod Christum, communiter, ut cæteri, natum hominem ex utroque parente definit, Verbum autem Dei Patris, non substantivum, sed prolativum, vel imperativum sensit, atque pronuntiavit, non ut fides habet catholica, Verbum in substantia, vel essentia consubstantivum, id est, ὁμοῦσιον Filium Dei Patris.

XVII. Photinienus.

Photinus autem insanissimo Nestorio parem sententiam tenuit, Verbum Dei quidem non negans esse in substantia, sed hoc extrinsecus in isto, qui ex Maria, more communi conjugum, natus est, Jesu inhabitasse peculiariter, & omnia illa per hunc fecisse in terris miracula, quæ in Evangeliiis legimus. *λογοπατορα* vero, quod hic insanissimus dicit, nesciens quid loquatur *ὑποπατορα* Præxas primus, inde post non multum Montanus, cum sua Prisca & Maximilla pronuntiant.

Arguitur ignorantia Nestorius.

XVIII. Sabellianus.

Post hæc autem Sabellius & Marcellus, tempore quo impiissimus Arius extitit, monarchiam se in divinitatis substantia retinere debere putantes, nefando errore decepti, ausi sunt Deum Patrem ipsum sibi Filium, ipsum sibi esse Patrem, ipsum sibi esse Spiritum sanctum, ipsum incarnatum, passum, crucifixum, ipsum a Judæis omnia pertulisse, resurrexisse a mortuis, & omnia peregrisse, quæ nos per Christum in persona propria ejus, pro humani generis salute, gestasse credimus & confitemur.

XIX. Vera differentia inter Samosatenum & Photinum.

Differentia itaque inter Samosatenum & Photinum, ista sola est, quæ Paulus Verbum Dei *πρωτογενὸν, ἢ ἀρχαῖον λόγον & ἐπερὶ γεννητὸν*, id est, prolativum & potestatis effectivum Verbum sensit, non substantivum, quod Græci *ὁμοῦσιον* dicunt. Photinus autem Nestorii magister Verbum quidem hoc Dei esse in substantia negat, sed esse id Dei Filium non vult; habitasse vero peculiariter, vel adhæsisse CHRISTO JESU de Joseph & Maria nato, nec quidquam hunc plus fuisse quam hominem, cum impietate delirat, qui omnes omnino homines vitæ merito antevenerit.

XX. Nota de Homuncionitis & Patripassianis.

Photinum Romana Ecclesia, & participes hujusmodi pravitatis Homuncionitas nominat: Sabellianus vero cum antiquioribus

ribus similibus eorum, Patripassianos appellat; quia ut dictum est, ipsum Patrem ipsum Filium sentiunt nomine vnionis, qui aliquando Pater, aliquando Filius, vnus atque idem ipse sit sibi, etiam Spiritus.

XXI. Nestorius sane a Phorino auctore suo in id tantum dissentit, quod ex virgine Maria Christum asserit natum; in reliquis vero omnibus totus ipsius sequax, significat, antesignanus est, & in id maxime, quod supra memoratum est, Dei Verbum Dei Filium non esse, nec dici debere, nec vllum, nisi **JESUM** ex Maria natum, Filium Dei dicendum, qui templum habitantis in se factus, ex indivisa inter se & Verbi Dei societate & conjunctione hoc dici meruit, non tamen esse natura Filium Dei, ut qui ex hac vnione divinitatis privilegia consecutus sit, non ea habens natura, sed gratia.

XXII. Quod ejus impietatis genus non hic in isto capitulo, sed in aliis scriptis, in isto tamen codice infertis, & tractatibus continetur & legitur. Et inde est, quod catholicus, qui legit, cautus esse debet de varietate & inconstantia, quam vtrum astutia, an vecordia ad alliciendum auditorem habeat, non est facile nosse: quovis tamen pacto, constat eum varium esse, sibi que contrarium. Quis autem non agnoscat hujusmodi hominem, aut tanquam astutum captatorem esse fugiendum; aut tanquam excordem, vtpote sibi adversantem, & ex varietate confusum, nullo modo esse sequendum?

XXIII. In illis sane duodecim capitulis, quibus ad hunc ipsum Nestorium sanctus Episcopus Cyrillus scribens, rectam & sanam exposuit fidem, & hic a contrario singulis eis respondendo, contradicendum putavit, secundum ejus contradicentis capitulum retractandum est. Ibi namque ita ait: *Siquis in Verbi Dei conjunctione, quæ ad carnem facta est, de loco in locum commutationem, sive conversionem divine substantiæ dixerit esse factam, ejusque divine nature carnem capaxem dixerit, aut partialiter unitam divinitatem carni; aut iterum in infinitum incircumscriptam cum divina natura coextenderit carnem ad capiendum Deum, eundemque ipsam natura, & Deum dicat & hominem; anathema sit.* Quasi quisquam similis ei insanus ipsos saltem angelos non cogitet, qui, sicut scriptum est, igniti sunt spiritus; dictum est enim de eis: *Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam viventem.*

XXIV. Angelos ergo, quos frequenter & diversis temporibus ad sanctos quosque missos esse, sicut legimus, credimus quoque; ut his, ad quos missi sunt, possent esse visibiles, humanum habitum gessisse,

sumptis corporibus, certum est. Sed vtrum tantum corpora ab his suscepta sint, in quibus illi spiritus pro tempore habitando, animarum rationalium ministerium impleverint; an animata corpora, vatum more, extrinsecus inspiraverint, non est facile & temere horum aliquid affirmandum.

Quæ præsumpta incerta tanquam certa, & Scripturis minime expressa opinio, Apollinarem Laodicenum, & postea Arianos, (non autem ipsum Arium) & Euzonitium quoque, & vltimum Macedonium forte decipit, ut hinc sentirent & pronuntiarent, Christum Dei Filium corpus tantum hominis, non etiam animam suscepisse; pro anima autem Dei Filium, Verbum Patris in illo suscepto corpore habitasse.

Quod si ita est, stulto vere sensus sui errore decepti sunt: illa enim Salvatoris humana susceptio longe, & ultra quam longe æstimari potest, ab ista angelorum incomparabilis invenitur: quia enim hæc pro redemptione totius humani generis futura erat, oportebat a Salvatore totam & integram, quæ salvanda erat, ac in cælum sublevanda cum ipso, & inseparabilis in vita æterna mansura, totam, inquam, oportebat ab eo humanam gestari naturam. Hæc autem angelorum pro tempore corporalis assumptio, ad exhibendum officium divinitus imperatum, quocumque modo de duobus facta fuerit, id est, vtrum animata, an sine animis corpora habuisse dicantur, in nullo fides catholica læditur.

Quamvis postea Apollinaris in pejus velut emendans, animam quidem fuisse in Christo confessus est, rationem autem seu mentem in ea hominis non fuisse, sed pro ea Deum Dei Filium extitisse cum impietate deliravit.

Tot ergo & toties, ut diximus, variis temporibus angeli, sive corporibus tantum sumptis, sive etiam animatis eis susceptis, nunquid commutati & versi ex illa spiritali & angelica sua natura, corporei, vel etiam animales, facti esse vnquam a quoquam dici, vel credi potuerunt? Non vti que; quid ergo ad effundendas nebulas imperitis hic insanus magister molitur ingerere? Itaut si quis dixerit Filium Dei Deum Verbum, secundum Evangelium carnem factum, seu hominem factum, statim tanquam impiissimus, divinitatem in carnem versam esse pronuntians, arguatur.

Illud autem quod in ipso isto capitulo vltimum posuit, quam impium, quamque vanum sit, videamus. Ait igitur: *Eundemque ipsam si quis natura & Deum & hominem*

XXV. Causa quæ impulit Apollinarem in errorem, de carne assumpta sine anima.

XXVI. Error ille refellitur.

XXVII. Apollinaris postremus error, Verbum fuisse loco folius mentis.

XXVIII. Refellitur rursum Nestorius, dictum quod Verbum carnem fieri, seu in ipsam converti.

XXIX. Et illud, quod Christus neque Deus sit, neque homo natura.

dixerit, anathema sit. Volens duplicem Christum introducere, vel incongrue sapere, quid dixerit, ignoravit. Non enim vidit statim objici sibi posse, neque Deum illum, neque hominem natura esse dixisse; quia idem ipse Christus, cum sit Deus & homo, imo, ut signatus dicatur & cautius, cum sit homo Deus, & Deus homo, non sit, nisi natura. Si, ut ei visum est, natura non est, (quod in ipsius caput tale dictum & tam impium convertatur) nec aliquid potest esse, quia quod natura non potest esse, proflus esse nihil potest.

QUOD IN SUPERIORE SERMONE, &c.] Erat ille sermo in codice Mercatoris quintus, ipsa vero est omnium postremus, cujus in parte quarta leguntur hæc verba: *Hinc beatus Mathæus Evangeliorum conscriptor, cum ad generationis venisset arcannum, a neutra natura generationis facit narrationem, sed magis a Christi vocabulo.* Verba hæc, a neutra natura, videri potest Mercator motuosus vexare: sed quid facias homine, quem Christi caritas urget, inflammatque in antichristum?

DUPLEXEM CHRISTUM PRONUNTIAT, VELUT HOMINEM ET DEUM A SE NATURA DIVISOS.] Christus dicitur a Nestorio duplex multis in locis, sed præsertim sermone 1. *Duplicem confiteamur, & adoramus ut unum; duplum enim naturarum, unum est propter unitatem.* Observa Mercatorem NATURA POSUISSE, pro HYPOSTASI.

Num. 12.

RATIONIS LIQUIDA DISEUTATOR, &c.] Alludit ad ista Nestorii verba sermone 1. *Liquida autem divisio dogmatis ista est, qui natus est, & per partes incrementorum temporibus egit, & mensibus legitimis portatus in ventre est, hic humanam habet naturam, sed Deo sane conjunctam.* Aliud est autem dicere, quia nato de Maria conjunctus erat Deus ille, qui est Verbum Patris, quod est liquidissimum ac firmum atque irreprehensibile gemilibus, &c.

Serm. 4. num. 63.

In catech. e. de substantia.

Lib. 7. metaphysica.

UNUS ET UNA SUBSTANTIA, &c.] Substantia pro *substantia*, seu subsistentia ponitur: hypostasis enim apud ipsos quoque philosophos substantia prima est; dicitur quoque ab Aristotele substantia *αὐτὴ*. Unde Mercator continuo: *Ita & illa ineffabilis divina Filii Dei majestas, in sua persona & substantia, una est cum assumpta anima sua, &c.*

JESUM CHRISTUM CUM PATRE ET SPIRITU SANCTO IN TRINITATE UNUM DEUM MANENTEM, &c.] JESUS CHRISTUS dicitur a Mercatore UNUS DE TRINITATE: quæ sententia varias in partes ipsos etiam catholicos distraxit, cum quereretur, an unus de Trinitate passus dici deberet.

Excerpt. 1.

Cap. 7.

Num. 4.

NUSQUAM, INQUIT, NICÆNUM, &c.] Ista leguntur, tum in excerptis Cyrilli, tum in libro primo Contradictionum Cyrilli; sunt autem desumpta ex sermone IV.

DEINDE CHRISTI NOMEN, &c.] Ad examen revocat, quæ sunt in ultimo sermone: *Hinc vobis sæpe diximus, quomodo Christus nominis utriusque sit appellatio significativa, id est, humanitatis & divinae naturæ. Hinc si quis dicat Christum tantummodo expresse, sciat in isto nomine utramque significari & connumerari naturam.*

PHOTINI, &c.] Fuit Sirmiensis Episcopus, quod notum omnibus; non pariter notum, quod ex eadem urbe oriundus videatur auctor ille, cui Prædestinato nomen fecit Simondus. Scribit enim: *Samosatani heresis instaurata est a Photino Episcopo nostro, &c.* Et: *Photinum dixi nostrum Episcopum fuisse, sicut fuit noster Judas Scariotes Apostolus, &c.* Cum ergo Sirmii Episcopus fuerit Photinus, videtur Sirmiensis ille auctor; at *heresi 44.* suum dixit Optatum, quem constat Milevitanum fuisse. ait enim: *Parmenianus per totam Africam libros contra nos conscribens, & novos psalmos faciens circumibat, contra quem noster scripsit Optatus.* Verum nostrum dixit Optatum, quomodo & contra nos Parmenianum concessisse libros, religionis scilicet, partisque & fidei ratione, propterea quod pro catholicis Optatus, contra catholicos Parmenianus scribebat. Sed de auctore hujus libri, quem censura non eruditissima nonnemo vexavit, dicemus aliquando copiosius, si Deus occasione dederit.

Heresi 44.
Heresi 45.

AB EBIONE STOICO PHILOSOPHO, &c.] De Ebione ea refert Mercator, quæ partim consonant aliorum scriptis; partim nova possunt videri. Consonant omnibus hæresibus, Christum esse hominem communem, qui ex Joseph & Maria natus, merito vitæ ceteris hominibus præverit, ideoque in Filium Dei adoptatus sit; consonat & Hieronymo, Evangelium a Joanne adversus Ebionem maxime conscriptum esse. At nemo tradidit hæc, quod sciam, hunc hæreticum Stoicam philosophiam secutum fuisse, testimoniumque trium Evangelistarum, Matthæi, Marci & Lucæ, ad suam hæresim probandam, adhibuisse: invaluit enim vulgo, & magnis quidem auctoribus, ab Ebionitibus unum Matthæi Evangelium receptum fuisse; imo Prædestinati auctor, a Luca Antiochie damnosus esse scribit. Potuit Mercator de Stoicis professione ea scribere, de quibus alii silent; potuit & Ebionem dicere philosophum, quia despectis opibus spontaneam pauperatam, quod a scriptoribus traditur, sequeretur. Jam vero Ebionem ipsum credibile est auctoritate Matthæi, Lucæ & Marci usum, cum via hæc Evangelia jam extarent. Ebionitas postea Marcum & Lucam rejecit, quia istum pariebantur adversum illum, quia consona Lucæ scripserat.

Lib. de script. eccl. 4. 19.

ULTIMIS TEMPORIBUS SARDICENSIS BONOSUS, &c.] Ad hunc locum observo. Primum, quo tempore vixerit contradictor, nimirum quinquaginta fere annis post prædaminatum a Damaso Bonosum, *quadringentis annis, & eo quod excurret*, post natum Christum. Deinde, cujus civitatis sedem Bonosus tenuerit, quod ignotum Baronio, Petavioque, atque magni nominis scriptoribus, fuit enim Sardicensis. Postea, qua ratione Bonosus, quem Anysius Thessalonicensis, & Macedonii Episcopi damnarunt temporibus Siricii pape; dicitur tamen a Damaso prædaminatus, sub nomine scilicet tum Marcelli, tum Photini, quorum hæresim renovavit: illi enim in synodo Romana, ex qua professio fidei a Damaso ad Paulinum Antiochenum missa est, proscripti sunt.

ΛΟΓΟΠΑΤΟΡΑ VERO, &c.] Arguit ignorantiam aut incogitantiam Nestorium, qui *λογόπατος* dixit pro *λογόματος*, quam vocem invenit Praxeas, ut suam de Trinitate sententiam utcumque explicaret. Vide Tertullianum libro singulari contra Praxeam, quem scripsit Montani

erroribus jam infectus: porro autem quod ait Mercator, Montanum quoque *quodammodo* dixisse, atque ita adhaesisse Praxeæ, repugnat Epiphonio scribenti eadem de Patre & Filio & Spiritu sancto Montanum cum catholicis sensisse. At Epiphonio Socrates obstitit, Montanum Sabellio accensens; imo veteres producens, qui ita sentirent. Cum res sit paulo implicatior, longiorisque otii, id monuisse volui, ne quis Mercatorem argueret.

POST HÆC AUTEM SABELLIUS, &c.] Monarchiæ mentionem facit, cujus cum retinendæ studio Sabellius & Marcellus tenerentur, errore sunt periti. Qua occasione, observandum, & hæreticos & catholicos *quodammodo* nomen usurpasse, cum de Trinitate agerent, sed alio sensu alios: nam hæretici monarchiæ voce utebantur, ut partim unitatem personarum, partim consubstantialitatem excluderent; catholici, ut a pluralitate deorum fideles abducerent, & unum in Trinitate ingenitum, qui esset *αὐτὸς ὁ θεὸς*, ut Patres Græci loquuntur, ostenderent.

PHOTINUS AUTEM, &c.] Mirum quod hic dicitur de Photini differentia a Samosateno, quasi ille Verbum Dei substantivum agnovit, iste prolatitium duntaxat, & energeticum: si enim ita se res habet, quomodo non videtur Mercator sibi ipse pugnare: cum in epistola de discrimine inter hæresim Nestorii & dogmata Pauli Samosatani, Ebionis, Marcellii & Photini, hæc habeat: *In eo quod substantiale Dei Verbum consistit, (Nestorius) & esse ab æterno cum Patre Deum asserit, a memoratis recte dissentit, & fidei recte conjungitur.* Quid quod eruditissimus Petavius ex Epiphonio refert, Photinum affirmasse Verbum, quod perinde ac nostrum hypostasi careret, a Deo processisse, & in carnem mutatum esse: verum quia de Photini errore futura est copiosior disputatio, ubi cum Nestoriano conferetur, & Mercatoris de Photino sententia veterum testimoniiis adjuvabitur, hoc in loco questionem indicasse sufficit.

Tom. 4. dogm. l. 1. c. 3.

Dissert. 1.

HOMUNCIONITAS NOMINAT, &c.] Memini me legere apud Augustinum, appellatos

eo nomine hæreticos, qui non *noverunt Christum nisi hominem.* Legi quoque apud auctorem Prædestinati hæresim Homuncionitarum; sed ab ista, quam memorat Augustinus, diversam: fuit enim quorundam dicentium, in corpore hominis esse imaginem Dei, non in anima. Verum hanc hæresim sine nomine sectariorum refert Philastrius cap. 49. & ex Philastrio Augustinus hæresi 76. Unde oportet in indicem hæresum Augustini irreplisse vocem hanc *Melitanis* omnibus incognitam. Hanc hæresim de imagine Dei tribuit Audianis Epiphanius hæresi 70. cui consentit auctor Prædestinati hæresi 50. atque etiam Augustinus hæresi 50. ubi Vadiani vocantur per errorem librariorum.

Hæresi 76.

PATRIPASSIANOS APPELLAT, &c.] Sunt qui Sabellum negent sensisse, quod Pater ipse passus sit. Vide Epiphanium in Anacephalæosi secundi libri ad hæresim 30. Sed audendus magis Athanasius, cujus hæc sunt verba Marianis consona: *Tales sunt, qui apud Romanos quidem Patripassiani, apud nos Sabelliani nominantur.*

Lit. de synod.

NESTORIUS SANE A PHOTINO, &c.] Mirum istud quoque, Nestorium inter & Photinum unicum discrimen intercedere, quod ille ex Virgine, iste ex conjugio Christum diceret natum; locietatem vero præcipuam, quod uterque negaret, Verbum Dei posse dici Filium ante incarnationem: id enim Nestorius pluribus locis videtur negare. Sed diligentius in dissertatione de hæresi Nestoriana totum istud examinandum est.

ANGELOS ERGO, &c.] Argumentum istud ab Angelis corpora assumentibus petum Euthertius vexat sermone xi. sive illud in Mercatoris operibus legerit, quod opinari quispiam sine temeritate posset; sive apud Cyrillum, ubi etiam habetur.

NON AUTEM IPSUM ARIUM, &c.] Hinc popularis quædam opinio convellitur, qua tribuitur Ario, quod excogitatum est ab Arianis. Verum ea de re in dissertatione sæpius dicta.

